

"ÖĞRETMEN İMECESİ /Eğitim 4.0" Projesi

TARİHZÜMRESİ

TARİH 10.4.1.

ANADOLU'NUN
KANDİLLERİ

Birlikte düşünüyor, tasarlıyor,

üretiyor ve paylaşıyoruz...

TARTIŞALIM

Anadolu'nun İslamlaşmasında Mevlânâ Celâleddîn-î Rumî, Yunus Emre, Hacı Bektâş-ı Velî, Ahî Evran gibi sûfî ve âlimlerin etkileri nelerdir?

Etkinlik

KAZANIM ODAKLI DERS PLANI I. BİÇİMSEL BÖLÜM

DERSİN ADI	TARİH-10 SÜRE: 40+40= 80 Dakika, İki ders saati
Ünite / Tema	10.4. ÜNİTE: BEYLİKTEN DEVLETE OSMANLI MEDENİYETİ
Kazanım ve Kazanım Hedefleri	10.4.1. Sûfilerin ve âlimlerin öğretilerinin Anadolu'nun İslamlaşmasına etkisini kavrar. Özlü sözlerinden hareketle Ahmet Yesevî, Mevlânâ Celâleddîn-î Rumî, Ahî Evran, Yunus Emre, Hacı Bektâş-ı Velî ve Hacı Bayrâm-ı Velî gibi şahsiyetlerin temel öğretilerine değinilir.
Kazandırılacak Beceriler/Düşünme Türü	Neden-Sonuç İlişkisi Kurma Becerisi,.Nedensel düşünme becerisi kazanma. Dijital yetkinlik becerisi, Eleştirel düşünme becerisi, Tarihsel analiz ve yorum becerisi,
Kazanım Kavramları ve Sembolleri	Tasavvuf, Tarikat, Sufî, Ahmet Yesevî, Mevlânâ Celâleddîn-î Rumî, Ahî Evran, Yunus Emre, Hacı Bektâş-ı Velî, Hacı Bayrâm-ı Velî
Strateji-Öğretim Yöntem ve Teknikleri:	Sunum, Soru-Cevap, Bireysel Çalışmalar, Araştırma, Tartışma, Grup Çalışmaları, Uzaktan Öğrenme, E-Öğrenme, Bireysel öğrenme, Tersyüz Öğrenme, Harmanlanmış Öğrenme
Kullanılacak Araç Gereç Materyaller:	Ders Kitabı, Etkileşimli Tahta, Web 2.0 araçları, Dijital içerikler, Mobil Eğitim Uygulamaları, E-Okul, E-Kurs, Akademik Destek, Google Meet, Zoom Vb. Öğretmen İmecesi
Ölçme Araçları:	EBA dijital testler, Boşluk doldurma, Kavram haritası,

DERSİN KONUSU (Neler Öğreneceğiz?)

Bu ders sonunda

10.4.1. ANADOLU'NUN KANDİLLERİ

- Tasavvuf
- Ahmet Yesevî
- Mevlânâ Celâleddîn-î Rumî
- Yunus Emre
- Hacı Bektâş-ı Velî
- Hacı Bayrâm-ı Velî
- Ahî Evran'ı **Öğreneceğiz.**

10.4.1. ANADOLU'NUN KANDİLLERİ

TASAVVUF

Tasavvuf; genel anlamda kalbin kötülüklerden arındırılıp yaratılanlara karşı güzel davranılması, insanın dünyalık menfaatlerden ve nefsinden uzaklaşarak Allah'ın varlığı ile yetinmesidir.

İslam düşünce tarihinin Moğol egemenliği döneminde (1220-1330) İslam'ın bâtını (içsel) yorumu olan tasavvuf, ön plana çıkmıştır. İslam medeniyetinde din bilgisi ve Allah'a erişme inancı iki kolda yürümüştür.

Birinci kol tefsir ve hadis ilmî ile yetinmiş olanlar (medrese ulemâsı), ikincisi ise vahdet-i vücûd (varlığın birliği) görüşüyle aşk-cezbe yolunu seçenlerdir.

Mevlânâ Celâleddîn gibi birçok âlim, medreselerde otorite düzeyine eriştikten sonra aşk ve cezbe yolunu seçmiştir (İnalçık, 2017, s.229'dan düzenlenmiştir).

YORUMLAYALIM

Mevlânâ Celâleddîn gibi âlimler neden aşk ve cezbe yolunu seçmiş olabilir?

Etkinlik

Hoca Ahmet Yesevî

Türklere İslamiyet'i yakından tanıtan, sevdiren mutasavvıfların ileri gelenlerinden biri de Ahmet Yesevî ve müridleri olmuştur.

Ahmet Yesevî öğretisinin özü, ahlaki hürriyettir.

Ahlaki hürriyete, “Hakkı bilmek için ilk önce kendini bilmek” ve “Ölmeden önce ölmek” anlayışıyla ulaşılır. Ahmet Yesevî, bunu kâmil insan öğretisiyle sistemleştirir.

Bu öğretinin temeli hikmet, sohbet ve ahlak esaslarına dayanır.

Bu üç esas insanı, nefsin esaretinden ve kendine yabancılaştırmaktan kurtararak ahlaki olgunluğa kavuşturur.

Yesevî'ye göre herhangi bir siyasi ve sosyal hizmet; ahlaki prensiplere, insanı sevmeye, adalete, doğruluğa ve eşitliğe dayanmalıdır.

Hoca Ahmet Yesevî

“Nerde görsen gönlü kırık, merhem ol sen.
Öyle mazlum yolda kalsa, hemdem ol sen.”

Ahmet Yesevî

Ahmet Yesevî birlik üzerinde durmuş ve “Ben, sen diyen kimselerden geçtim işte.” diyerek ayrılık ve gayrılık gütmeyi yermiştir.

Eserlerinde de vahdetin yani birliğin önemini vurgulayan Yesevî, insanları sürekli toplumsal ahlakın esası olan birliğe çağırmıştır.

Ahmet Yesevî, eserlerine kaynak olarak Kur'an ve hadisi esas almış ve onların özünü dile getirmeye çalışmıştır.

Görsel 4.1
Ahmet Yesevî (Temsilî)

Mevlânâ Celâleddîn-î Rumî

Mevlânâ Celâleddîn-î Rumî; öğretisinde insanlara iyiliği, alçak gönüllüğü, cömertliği, merhametli ve doğru olmayı öğütlemiştir.

Her türlü sevgisizliğe, kötülüğe, bağnazlığa karşı İslami ve insani ilkeleri şiir ve musiki içinde birleştirip dile getiren Mevlânâ, etkisini yüzyıllarca sürdürmüştür.

Mevlânâ'ya göre insan, kendi kendini eğiterek hayvani ve şeytani yönlerinden sıyrılır.

Kişide, çevrenin etkisine ve eğitimin gücüne inanan Mevlânâ: “İnsanın eğitimi ile yabani at rahvan olur.” sözüyle eğitimle hayvanların bile yeteneklerinin geliştirilebileceğini belirtir.

Mevlânâ Celâleddîn-î Rumî

“Canında bir can var, o canı ara!

Beden dağında bir maden var, o madeni ara!

Ey yürüyüp giden dost, bütün gücünle ara!

Aradığını dışarda değil, kendi içinde ara!”

Mevlânâ Celâleddîn-î Rumî

Görsel 4.2

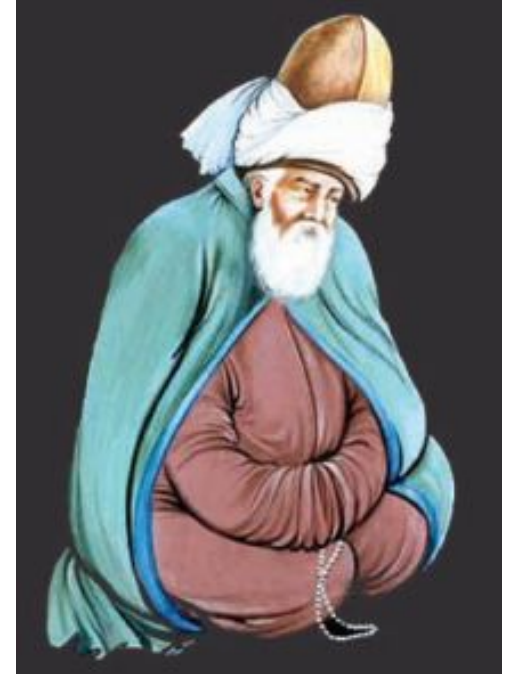
Mevlânâ Celâleddîn-î Rumî
(Temsilî)

Mevlânâ Celâleddîn-î Rumî

Mevlânâ öğretilerinde, dinî-tasavvufi düşüncesinin kaynağının Kur'an ve sünnet olduğunu vurgulamıştır.

“Biz pergel gibiyiz. Bir ayağımız din üzerinde sağlamca durur, öteki ayağımız yetmiş iki milleti dolaşır.” diyerek de bir Müslüman olarak tüm insanlığı kucaklayabildiğini belirtmiştir.

“Bende benimle ilgili bir şey bırakmadı.” dediği aşkın, gerçek hürriyet olduğunu idrak eden Mevlânâ, bu anlayışıyla insanlığa, merkezinde aşk bulunan etrafına da dalgalar hâlinde aşkı yayan öğretiler geliştirmiştir.

Yunus Emre

Yunus Emre; ırk, din ve dil ayrımı yapmadan tüm insanlığa yönelik öğretiler geliştirmiştir.

Ona göre insan her yerde aynı değeri taşıyan yüce bir varlıktır.

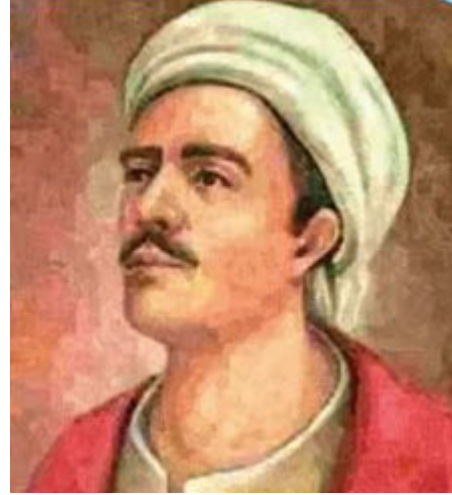
**“Yunus Emre der hoca, gerekse var bin hacca,
Hepisinden iyice bir gönüle girmektir.”**

dizesiyle Yunus, insan sevgisi ile ilgili görüşlerini ortaya koyarken bağnazca tutumlara da karşı çıkmıştır.

“İlim ilim bilmekdür ilim kendin bilmekdür.

Sen kendüni bilmezsin yâ niçe okumakdur.”

diyen Yunus’a göre ilimden asıl amaç, insanın kendini tanıması ve olgunlaşmasıdır.

Yunus Emre

**“Yetmiş iki millete bir gözle bakmayan,
Şer’in evliyasıysa, hakikatte asidir.”**

Yunus Emre

**Yunus, öğretilerinde bütün insanlığı ilahi aşka,
kardeşliğe, merhamet ve şefkate davet etmiş;
insan olmanın, kendini bilmenin, Allah’a ulaşmanın
şartlarını ve yollarını anlatmıştır.**

**Sevgi temeli üzerine kurulu düşünce dünyasında
Yunus, insanı sevme noktasında kalmayıp Allah sevgisine**

Onun tarif ettiği insan Hz. Peygamber’in şahsında temsil edilen insan-ı kâmindir.

Görsel 4.3
Yunus Emre (Temsilî)

Hacı Bektâş-ı Velî

Hacı Bektâş-ı Velî; ilhamını Kur'an'dan alarak insana bakar, insana hizmeti en büyük ibadet sayar.

Öğretisinin temelini akıl ve bilgiye dayandıran Hacı Bektâş'ın düşünce sisteminde ayrılıkların ve farklılıkların yeri yoktur.

Bütün yaratılmışlara aynı nazarla bakmış ve kimseyi herhangi bir özelliğinden ötürü diğerinden üstün tutmamıştır.

Bu yüzden onda birleştiricilik duygusu hâkimdir.

Hacı Bektâş-ı Velî

**“Madde karanlığı akıl nuru ile aydınlanır,
Cehalet karanlığı bilgi ışığı ile aydınlanır,
Nefs karanlığı erdem ışığı ile aydınlanır,
Her işi akılla yapmak gerekir.”**

Hacı Bektâş-ı Velî

Görsel 4.4

Hacı Bektâş-ı Velî (Temsilî)

Hacı Bayrâm-ı Velî

Hacı Bektâş: “**İncinsen de incitme.**”, “**Her ne ararsan kendinde ara.**” sözleri ile bütün insanlığı sevgi, barış ve kardeşliğe çağırmıştır.

“Düşmanın bile insan olduğunu unutma.” sözü ile de insana verdiği değeri ortaya koyan Hacı Bektâş-ı Velî, insan gönlünü incitmenin sakıncalarını ve komşu hakkının önemini dile getirir.

Haksızlık ve zulüm yapanları ikaz eden Hacı Bektâş, “**Bir olalım, iri olalım, diri olalım.**” diyerek toplumsal dayanışmayı ve yardımlaşmayı kurmaya çalışmıştır.

Hacı Bektâş-ı Velî, “**Oturduğun yeri pak et, kazandığın lokmayı hak et.**” diyerek temizlik, dürüstlük, çalışkanlık ve helal kazancı teşvik ederken yıkıcılığa, zulme, sömürüye ve tembelliğe karşı da tavrını ortaya koymuştur.

Hacı Bayrâm-ı Velî

Hacı Bayrâm-ı Velî; “**Bilmek istersen seni, can içre ara canı, geç canından bul anı, sen seni bil sen seni.**” diyerek genellikle nefsin olgunluğunu önemli saymış, olgunluğa erişmek ve kendini tanımak gibi öğretileri dile getirmiştir.

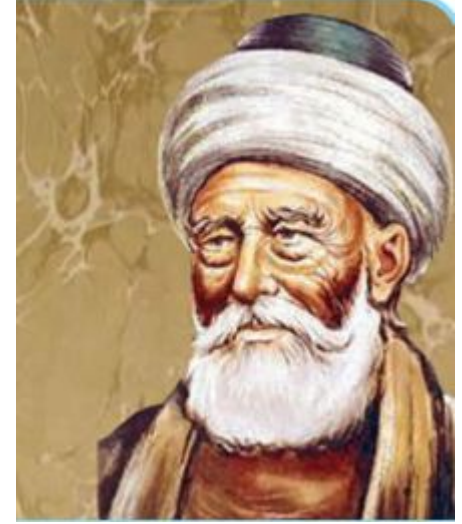
Hacı Bayrâm-ı Velî’ye göre insan ancak kendini tanıyarak ve bu düzenin asıl sahibinin emrine kendini adayarak gerçek varlığının şuuruna erer.

Hacı Bayrâm-ı Velî’nin öğretisi, önce Allah’a sonra canlı cansız tüm varlıklara derin bir sevgi duymanın yanı sıra onların hizmetine kendini adamak şeklindedir.

Hacı Bayrâm-ı Velî

**“Bayram özünü bildi
Bileni anda buldu.
Bulan ol kendi oldu.
Sen seni bil sen seni.”**

Hacı Bâyrâm-ı Velî

Hacı Bayrâm-ı Velî de Hoca Ahmet Yesevî, Mevlânâ Celâleddîn-î Rumî, Ahî Evran, Yunus Emre ve Hacı Bektâş-ı Velî gibi kendi çağına ve insanına hitap etmekle kalmamış; **onların öğretileri Anadolu'dan İslam âlemine hatta bu sınırları da aşarak tüm insanlığa ulaşmayı bilmiştir.**

Ahî Evran

Ahî Evran; toplumun mutluluk ve refahı için bütün sanat dallarının gerekliliğini savunmuş, **sanat erbablarının belli işyerlerinde toplanarak oralarda sanatlarını icra etmelerini yani bir araya gelmelerini tavsiye etmiştir.**

“Toplum çeşitli sanat kollarını yürüten insanlara muhtaç olduğuna göre bu sanat kollarını yürütecek çok sayıda insanın belli bir yerde toplanması ve her birinin belli bir sanatla uğraşması gerekir ki toplumun tüm ihtiyacı karşılanmış olsun.”

Ahî Evran

Ahî Evran

Ahi teşkilatının kurucusu olan Ahî Evran'a göre ahinin eli, kapısı ve sofrası açık; gözü, dili ve beli bağlı olmalıdır.

Ahiliğin öğretisinde hırsızlık, dedikodu, iftira, cimrilik, yalancılık, sözünü tutmamak, haset etmek, büyüklenmek, münafıklık, katı gönüllü olmak, ayıp ve kusur araştırmak gibi kötü davranışlar engellenmeye çalışılır.

Ahi eğitiminden geçen kişinin, sözü edilen kötü huylardan arınıp iyi huylar kazanması amaçlanır.

KAVRAMLAR, KİŞİLER, OLAYLAR

Aşağıdaki kavram, kişi ve olaylarla ilgili bilgilerinizi gözden geçiriniz.

Tasavvuf, Tarikat, Sufî, Ahmet Yesevî, Mevlânâ Celâleddîn-î Rumî, Ahî Evran, Yunus Emre, Hacı Bektâş-ı Velî, Hacı Bayrâm-ı Velî,

DERS ÖZETİ / NELER ÖĞRENDİK?

Bu ders sonunda

10.4.1. ANADOLU'NUN KANDİLLERİ

- Tasavvuf
- Ahmet Yesevî
- Mevlânâ Celâleddîn-î Rumî
- Yunus Emre
- Hacı Bektâş-ı Velî
- Hacı Bayrâm-ı Velî
- Ahî Evran'ı **Öğrendik.**

ÖLÇME-DEĞERLENDİRME

Soru- 1

Anadolu'nun İslamlaşmasında etkili olan aşağıdaki mutasavvıflardan hangisi Anadolu'da yaşamamıştır?

- A) Ahmet Yesevî
- B) Yunus Emre
- C) Ahî Evran
- D) Hacı Bektâş-ı Velî
- E) Hacı Bayram-ı Velî

ÖLÇME-DEĞERLENDİRME

Soru- 2

Anadolu'nun İslamlaşmasında;

I. Türkmenlerin Anadolu'ya yerleşmeye başlamaları,
II. Sûfi ve öğretilerinin Anadolu'da yaygınlaşması,
III. Tekke ve zaviyelerin inşa edilmesi
durumlarından hangilerinin etkili olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) II ve III E) I, II ve III

ÖLÇME-DEĞERLENDİRME

Soru- 3

Anadolu'nun İslamlaşmasında;

- I. Türkmenlerin Anadolu'ya yerleşmeye başlamaları,
 - II. Sûfi ve öğretilerinin Anadolu'da yaygınlaşması,
 - III. Tekke ve zaviyelerin inşa edilmesi
- durumlarından hangilerinin etkili olduğu söylenebilir?**

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) II ve III E) I, II ve III

EK KAYNAKLAR (Daha fazlası için)

- [EBA içerikleri](#)
- [10.4.1. MATERİYAL HAVUZU](#)
(Kazanım ile ilgili ppt, word, pdf vb. destekleyici materyaller)
- [10.4.1. ETKİNLİK HAVUZU](#)
- [10.4.1. ÖLÇME-DEĞERLENDİRME HAVUZU](#)
- [Çoktan Seçmeli Soru Testi - 1](#)
- [10.4.1. Anadolu'nun Kandilleri Dijital Pano Padlet](#)
(Konu (Kazanım) ile ilgili her şeyi bu duvarda paylaşabilir, görüş ve düşüncelerinizi belirtebilir, yorumlarınızla katkıda bulunabilirsiniz. Öğretmen İmecesı)

KATKIDA BULUNANLAR

ÖĞRETMEN İMECESİ -Eğitim 4.0 Projesi kapsamında Tarih Zümresi öğretmenleri tarafından işbirliği içinde hazırlanmıştır.

Kazanım Destek, Katkı ve Değerlendirme Formu

Sunum üzerinde iyileştirmeler devam etmektedir. Her zaman daha iyisi vardır.

Mehmet Köşk, Proje Koordinatörü

ÖĞRETMEN İMECESİ -Eğitim 4.0 Projesi